

REDACȚIA:
și
ADMINISTRAȚIA:
Batthyányi utca Nr. 2

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concure, inserțiuni precum și taxele de abonament se trimit Administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

PREȚUL
ABONAMENTULUI:
PENTRU
AUSTRO-UNGARIA:
Pe un an: 10 cor.
Pe 1/2 an: 5 cor.

PENTRU ROMÂNIA ȘI
STRĂINĂTATE:
Pe un an 14 franci.
Pe 1/2 an 7 franci.

Telefon pentru oraș și
comitat Nr. 266.

Salarele învățătoarești.

Învățătorimea noastră, cea din bătrâni, și-a suportat sărăcia până la abnegație, pe cum a fost ea crescută în institutele noastre, foculare a iubirii de biserică și neam.

S'au aflat apoi între generația tinăra voci străine de sentimentul public al învățătorimei, cum e apostrofarea »de ce țineți atunci atâtea școli dacă nu sunteți harnici a le susține«, dar glasul duios și plin de respect cătră așezămintele noastre bisericești, adresele învățătoarești adresate cătră congres, au dovedit, că învățătorimea noastră în totalitatea ei e tot cea veche, bună, iubitoare de biserică și neam. Congresul național bisericesc mișcat de acordul inimei atins de învățătorimea noastră, a răspuns cu căldura inimei unui adevărat părinte sufletesc și s'a angajat la urcarea salarelor învățătoarești, încredințând anchetei învățătorilor din întreaga mitropolie indicarea mijloacelor de ameliorare, de sine înțeles, fără primejduirea bisericeii.

Ancheta învățătorilor întrunită în Decembrie la Sibiu a dat nouă dovadă de alipirea ei cătră așezămintele bisericești, când a declarat, că la ajutorul de stat reflectează numai întrucât acela ni-s'ar oferî în cadrele autonomiei noastre bisericești, după norma distribuirei congruei preoțești. În lipsa acestei condițiuni, se va mulțumi cu acel grad de urcare de salar pe care îl vor admite propriile noastre resurse.

Di ministru de culte și instrucțiune publică a prezentat acum un proiect de lege, prin care ajutorul de stat îl face pendent dela condițiuni antiautonome, va să zică neacceptabile de biserică și așa școala noastră a ajuns în dilema de a nu fi în stare să îplinească, în cadrele autonomiei ei, condițiunile de plată fundamentală de 1000—2000 coroane și cu cvinvenalul puțin de 200 cor. etc. și a fi închise, ori a ne jertfi autonomia și a le pune la discrețiunea guvernului. Spre mai bună lămurire publicăm însuși proiectul de lege atât de înjurios pentru biserică noastră dreptcredincioasă.

Când cu inima sângerată înregistrăm acest asalt asupra autonomiei noastre bisericești, toată nădejdea ni-o punem în Dumnezeu ocrotitorul

celor năcăjiți și în înțelepciunea ocârmuirii noastre bisericești, care va află calea de a potoli ferbințeala minților întăritate pre noi, pacinicii lucrători în via Domnului.

Proiect de lege relativ la raporturile de drept ale școalelor nu-de-stat și despre competențele învățătorilor populari comunali și confesionali.

§. 1. Învățătorii școalelor comunale și confesionale sunt oficianți publici și emolumentele (competințele) lor stabilite prin lege se asigură pe calea administrativă.

§. 2. Salarul fundamental anual al învățătorilor ordinari (regulați) comunali și confesionali se stabilește pentru comunele de categoria I. și II. sub raportul scumpetei locuințelor la cel puțin 1200 cor.; în comunele de a III-a categorie la minimalul 1100 cor.; în celelalte comune la cel puțin 1000 cor.

În acest salar fundamental nu se socotește remunerația pentru instruirea ucenicilor negustori și meseriași nici pentru conducerea școalei de repetiție economică.

Învățătorii ajutători pot conduce independent vre-o clasă, numai cu incuviințarea comisiei administrative și numai în mod provizor și beneficiază anual de o remunerație de 800 cor. cel mai puțin.

Fiecare învățător ordinar beneficiază afară de salar, în natură, de locuință potrivită (cel puțin 2 odăi, cuină, cămară și acareturile laterale cele mai necesare), apoi cel mai puțin 1/4 jugăr grădină sau echivalentul acesteia. În lipsa acestora, relut de cvartir corăspunzător, după categoriile arătate mai sus; în comunele neluate în categoria relutului de cvartir (locuință), va avea un relut (retribuție) de cvartir de 200 cor. La școli cu mai mulți învățători, locuința, respective relutul de cvartir al învățătorilor și învățătoarelor necăsătoriți, poate să o întocmească autoritatea școlară locală și altfel, independent de cele stabilite mai sus.

Dispozițiile §§-lor 139 și 140 ai art. de lege XXXVIII din 1868, conform cărora stațiunile învățătoarești vacante au să se îndeplinească cel mult în jumătate de an, în acest restimp au să se aplice învățători ajutători (cand. inv.); mai departe, văduva și orfanii, după moartea învățătorului, beneficiază dela ziua morții jumătate de an întregul salar și locuința; în fine dispoziția §-lui 138 al aceluiaș art. de lege,

după care învățătorii se aleg pe viață, se estinde și asupra învățătorilor în funcțiune la școalele elementare confesionale.

§. 3. Cvincvenalul (adaosul de etate) învățătorilor ordinari aplicați la școalele elementare, confesionale și comunale se stabilește în următorul mod :

după	5	ani	de serviciu	. . .	200	coroane.
"	10	"	"	. . .	100	"
"	15	"	"	. . .	100	"
"	20	"	"	. . .	200	"
"	25	"	"	. . .	200	"
"	30	"	"	. . .	200	"

Acest cvincvenal nu se poate socoti în salariul fundamental

La cvincvenal îndreptățește : timpul de serviciu îndeplinit de învățătorul provăzut cu cvalificația recerută, dela ocuparea stațiunii sale, în mod definitiv, sau cel puțin cel împlinit fără întrerupere dela 1 Octombrie a. 1893 ; învățătorilor aplicați la intrarea în vigoare a acestei legi, li se dă îndreptățire la anii de serviciu din timpul de serviciu îndeplinit neîntrerupt, după definitivare în stațiune și după depunerea jurământului, conform §-lui 33.

Justificată se consideră întreruperea serviciului când învățătorul, din cauză de boală sau alte împrejurări independente de el, a fost silit a întrerupe sau părăsi funcțiunea, iar pentru aceasta s'a justificat la inspectorul regesc de școale.

Regulamentele unor susțitori de școale, referitoare la cvincvenale, ce sunt deja în ființă sau se vor face, rămân în vigoare întrucât asigură învățătorilor beneficiile stabilite în acest §.

După intrarea în vigoare a acestei legi, fiecare învățător, care posedă cvalificația legală cerută și corăspunde cerințelor legii, intră în beneficiul cvincvenalelor statorite în această lege. Așadar, toți acei învățători, cari la intrarea în vigoare a acestei legi beneficiază, pe baza §-lui 2 al art. XXVI. de lege din 1893, de cvincvenalul prim sau al 2-lea de 100—100 cor., după aplicarea acestei legi, se vor împărtăși de întregirea cvincvenalului cu 100 cor.

§. 4. Ministrul de culte și instr. publică se autorizează, ca învățătorilor comunali și confesionali, cari timp îndelungat și-au câștigat merite deosebite, din budgetul statului, stabilit pentru acest scop, la propunerea comisiunii administrative și a inspectorului reg. de școale, să acorde și un adaos personal anual de 200 coroane.

§. 5. Salariul învățătorului, după cum s'a practicat și până acum, poate să fie afară de bani gata și din prestațiuni în naturalii (bucate) sau din venituri de ale pământurilor, însă cu restricțiunea §-lor 7 și 8 ai acestei legi.

§. 6. Susținătorul de școală e dator a plăti salariul în bani al învățătorului lunar sau trei-lunar, anticipativ.

§. 7. Plătirea unei părți a salariului învățătorului în naturalii se permite numai în cazul când acela se

adună fără intevenirea învățătorului, de susținătorul școlai, și se servește (dă) învățătorului în cantitatea înainte hotărâtă și adecă așa, ca ultima rată a anului să se dea cel mai târziu la sfârșitul lunei Novembrie.

Dacă susținătorul de școală nu ar servi învățătorului competența sa de naturalii în modul indicat, sau dacă acela n'ar corăspunde calității medii a producțiunii, este îndatorat susținătorul de școală a plăti în bani gata prețul acelor naturalii.

§. 8. Echivalentul în bani a imobilelor școlare, cari formează o parte întregitoare a veniturilor învățătoarești — abstrăgând locuința ce se dă în natură și grădina locuinței, — este a se stabili deosebit pentru fiecare stațiune învățătoarească.

Ca bază a prețuirii — după detragerea tuturor dărilor — servesc imobilele de asemenea categorie, din comună, la ce este a se mai adăoga valoarea în bani a eventualelor servicii îndeplinite de locuitorii comunei (bisericești) pentru cultivarea imobilelor.

Tot după comune este a se stabili, pe baza mediei de *trei* ani din urmă (1904—1906) valoarea în bani a emolumentelor (lemne, vite, furagiu, etc.) primite de învățător.

Contra stabilirii de prețuri poate apela partea interesată, în termin inclusiv de 30 zile, la comisiunea administrativă, iar contra hotărârei aceleia, se poate recurge, pe baza art. de lege XXVI. din 1896, la judecătoria administrativă ung. reg.

Prețuirile săvârșite deja, pe baza art. leg. XXVI. din 1893, întrucât a primit învățătorul, pe baza aceloră întregire dela stat, rămân neatinse.

§. 9. În viitor pentru provederea îndatoririlor învățătoarești, în școalele poporale elementare, se vor putea sistemiza numai stațiuni învățătoarești în mod independent iar stațiunile învățătoarești vor putea fi îndeplinite numai cu individualități (persoane) provăzute cu diplomă învățătoarească autentică (valabilă). La stațiunea ordinară învățătoarească, esceptând cazurile amintite în legea de față §. 29, art. leg. XXXVIII din 1868. §. 139 și dispoziția (temporală) din §. 2. alin. 3 învățător-ajutor (candidat) nu poate fi aplicat.

§. 10. Susținătorii de școale sunt datori să ducă conșpect de salariile învățătoarești, după contribuabili. Pe această bază, restanțele evidente, la plângerea învățătorului, sau în caz de arătare (raport) făcută din oficiu, sunt a se încasa pe cale administrativă, dela singuraticii restanțieri.

Modalitățile execuției se stabilesc pe cale de ordonanță (ordinațiune) de către ministrul de culte și instr. publică, în conglăsuire cu ministrii de intere și de finanțe.

§. 11. Dacă învățătorul școlai confesionale, în înțelesul alin. 3 al §. 141' al art. de lege XXXVIII din 1868, împlinește și funcțiuni cantorale, la stabilirea salariului învățătoarească, se iau, conform minimalului stabilit în §-ul 2 al legii de față, împreună, ca salariu învățătoarească, venitele învățătoarești și cantorale ; și totodată,

retribuțiunea astfel calculată, din îmbinarea veniturilor învățătoarești și cantorale, socotește, la fondul regnicolar de penziune și tutorat, al în vățătorilor.

§. 12. Susțitorii școalelor populare elementare, atât comunale cât și confesionale, sunt datori să asigure competențele învățătorilor ordinari aplicați în școalele lor, în timpul a 3 ani, dela aplicarea acestei legi, adecă până la 30 Iunie 1910. cel puțin în sumele stabilite în §. 2—3 ai acestei legi. Întru cât nu sunt în stare la aceasta, din cauza sărăciei, conform arătării normativelor stabilite în §. 15. sunt îndatorați, ca cel mai târziu până la 30 Septembrie 1910 să se îndrepteze către ministrul de culte și instrucțiune publică, în chipul arătat mai jos, pentru ajutor de stat, prin care să se completeze lipsa. Petițiunea unei astfel de comune, care n'a folosit aruncul (impozitul) școlar de 5%, conces prin §. 35 art. leg. XXXVIII. din anul 1868, sau nu l-a exhaustat, nu poate fi luată în desbatere.

La acest ajutor pot reflecta susțitorii de școale oricând, imediat după punerea în aplicare (executiva) legii prezente, pentru învățătorii tuturor acelor școale cari corăspund condițiilor stabilite în lege. Școli în ființă, dacă susțitorii lor în cadrul timpului amintit nu recurg după ajutor, pot să capete ulterior ajutor numai dacă vor arăta (dovedi) înrăutățirea stării lor, urmată în cursul vremii, după indicațiunile circumscrise în §. 15.

În timpul de tranziție, de trei ani, amintit adin-oară, susținătorii de școală sunt îndatorați a asigura învățătorilor aplicați în școalele lor numai emolumentele stabilite în art. de lege XXVI din 1893, spre a căror întregire, li se va concede beneficierea ajutorului de stat încuviințat până la 30 Iunie 1907, până la termenul de 30 Septembrie 1910. Punerea în curgere (estradaarea) ajutorului de stat și în acest caz se va face în modul circumscris în §. 32 al legii de față. Dar hotărârile legii de față, cu excepția §§-lor 2, 3 și 20, se estind și asupra acestor școale. Nou ajutor de stat și în timpul de tranziție se poate da numai pentru completarea competențelor stabilite în legea prezentă și la așa fel de învățători aplicați la școală, cari corăspund tuturor prescripțiilor legii.

§. 13. Dacă susțitorii de școale confesionale, în intervalul stabilit în paragraful anterior nu asigură minimalul salariului învățătorilor dar totuși doresc să-și susțină școala, salariul minimal stabilit în această lege se va socoti de asigurat, în sarcina confesiunii susținătoare de școală. Dar dacă salariul învățătoresc e nelncasabil și susținătorul de școală nici după constatarea acestei împrejurări nu reflectează la ajutorul de stat, susțitorul de școală își pierie dreptul de a susține școală în numita comună.

§. 14. Suma salariilor învățătoarești stabilite odată de susținătorii de școală, din veniturile învățătoarești și cantorale, din propriile lor resurse (izvoare) materiale și în cantitatea conferită (fixată) pe baza actului de

dotatiune oficios, are să se estradeze fără scurtare și mai departe, adecă nu poate fi redusă, cu scopul de a reflecta la ajutorul de stat.

Din contră, este în dreptul comunei susținătoare de școală, ori a comunei parohiale, să înmulțească din propria sa putere beneficiile de salar învățătoresc complectat prin ajutor de stat în proporția salariilor învățătorilor de stat, fără ca din acest motiv ajutorul de stat stabilit să se retragă sau să fie redus.

Dacă venitul vre-unei stațiuni învățătoarești, complectat prin ajutor de stat, scade, din vre-o cauză constantă, pe care susțitorul școalei nu este în stare să o înlătore, autoritatea școlară respectivă poate cere, pe calea comisiei administrative, dela ministrul cultelor și instr. publice, urcarea (înmulțirea) ajutorului.

§. 15. Din suma ce i s'a pus la dispoziție pentru scopul acesta, de parlament, ministrul de culte și instr. publică va complectă salariile învățătorilor comunelor și confesiunilor, avizați la ajutor, după avizul autorității școlare din cestiune, pe baza informațiilor câștigate pe calea comisiei administrative și normativele fixate pentru minimalul de salarii, fixat în §§. 16, 17, 18, 19 și 20 ai acestei legi, precum urmează :

a) Comisia administrativă stabilește pe seama comunelor ori confesiunilor, pe baza budgetului ordinar al școalei, pe baza actului de dotațiune învățătoarească cum și pe baza stării materiale a comunității ori confesiunii respective, și pe baza certificatului vizat (vidimat) de pretorele cercual (primar), venitele, din cari au să se acopere, după arătarea autorităților școlare respective, retribuțiunile învățătoarești cât și cele cantorale. Apoi mai stabilește ecalificația legală a învățătorului, cetățenia lui ungară și totodată dacă știe vorbi și scrie corect ungurește și știe și instrui și dacă a făcut jurământul prescris în §. 33 al legii de față. În fine, va constată comisia administrativă, dacă școala respectivă corăspunde condițiilor cuprinse în §§-ii 27 și 28 ai art. de lege XXXVIII. din 1868.

b) Comisiunea administrativă va mai examina, dacă corăspunde planul de învățământ al școalei din cestiune și ordinea învățământului (regulamentul) cum și ajustarea, prescripțiilor legale, îndeosebi dispozițiilor legii prezente, §§-ii 16, 17, 18, 19 și 20; apoi căți elevi de toate zilele frecventează școala învățătorului (6—12 ani) la ale cărui emolumente se cere întregirea dela stat, de susținătorul școalei. În cazul când numărul elevilor ar rămânea sub 30, ministrul de culte și instr. publică numai în cazuri excepționale ar putea admite un ajutorul de stat.

§. 16. Complectarea de salar sau evinevenal dela stat, pot căpăta numai astfel de învățători comunali sau confesionali, în a căror școală de toate zilele se învață studiile înșirate în §§-ii 11 și 55 ai art. XXXVIII din 1868 cum și în §§-ii 19 și 20 ai aceiei legi, după planul, publicat de acea autoritate bisericască, respective de ministerul cultelor și instrucțiunii publice

și împărțit pe 6 ani, după care are să se instruiască la sat timp de 8 luni, iar la oraș cel mai puțin 9 luni de zile la an.

§. 17. Fiecare școală și fiecare învățător, fără considerare la caracterul școlii sau la faptul că primește ori nu ajutor de stat, se îndatorează să desvolte și întărească în sufletul elevilor spiritul alipirii către patria ungară. Acest punct de vedere trebuie să se valideze în întreg învățământul; ca expresie externă, fără privire la caracter, atât deasupra intrării principale, precum și în sălile de învățământ în loc corăspunzător să se atârne pajura Ungariei, în salele de învățământ, pe pereți să se afișeze icoane din istoria maghiară, cu ocazii festive; pe edificiu să se pună steagul național-maghiar cu stema maghiară. Afară de insigniile acestea se permit numai insigniile municipiilor și a comunelor, inscripțiile cari vor semnifica caracterul comunal sau confesional al școlii cu expresiile statorite de lege, și recvizitele de învățământ de lipsă la propunere, precum și insigniile religioase, cari nu pot cuprinde în sine referențe istorice sau geografice străine, și pot fi numai produse din patrie. Ministrul de instrucție și culte, pe contul portofoliului său, se va îngriji, ca toate școlile să fie provăzute cu emblema maghiară și cu steag, precum în înțelegere cu autoritățile școlare și cu icoanele potrivite istorice, sunt a se afișa în loc potrivit, iar învățătorul e îndatorat a le explica însemnătatea la exercițiile de limbă și vorbire, apoi în decursul propunerii istoriei și a geografiei.

Executarea dispozițiilor acestui paragraf, cari nu aparțin activității învățătorului, cad în competența scaunului școlar.

Neglijarea acestor dispoziții, formează act de esces, în care au să judece autoritățile administrative designate în art. de lege XX din 1891. Pedepsa escesului statorit astfel, se urcă până la 500 cor. căreia se supune cel ce a comis escesul. Suma intrată, se va folosi pentru fondul de penziune al învățătorilor.

§. 18. Dispoziția §-lui 14 din art. de lege XLIV din 1868, în înțelesul căreia comunele parohiale pot alege după plac limba de propunere în școală, e a se înțelege astfel, că au voie a statorii, ca limbă de propunere sau limba statului sau limba maternă a copiilor, rămânând în cazul din urmă, de sine înțeles, valoarea și puterea necondiționată a dispozițiilor legale referitoare la propunerea limbei maghiare. În toate școlile elementare însă, unde deja limba statului e limbă de propunere, starea aceasta nu se mai poate schimba.

§. 19. În școlile elementare, cari n'au ca limbă de propunere limba statului, ori au ajutor de stat ori nu, limba maghiară se va propune în fiecare zi și în fiecare clasă după un program și în numărul de ore statorit de ministrul de culte și instrucție publică în așa măsură, ca băiatul, a cărui limbă maternă nu e cea maghiară, conform scopului său de viață să-și poată exprima cugetele ungrește și clar.

§. 20. Învățătorii școlilor cu limba de propunere nemaghiară afară de condițiile din §-ul 16 numai în caz de împlinire a condițiilor următoare se pot împărtași de întregire de salar și cvincvenal:

1. Dacă în școala respectivă limba maghiară, calculul, geografia și istoria patriei, mai departe drepturile și datorințele cetățenilor se vor propune după planul și numărul de ore statorit de ministrul de culte și instrucție publică, exclusiv din cărți și recvisite aprobate de dânsul;

2. dacă în școala respectivă se vor folosi exclusiv cărți cu conținut patriotic și recvisite de învățământ aprobate de ministrul de culte și instrucție publică.

§. 21. Dacă statul contribuie cu o sumă de peste 200 cor. la întregirea salarului unui învățător comunal sau confesional, aplicarea învățătorului depinde de la ministrul de culte și instrucție publică.

Dacă pentru posturile aceste s'ar alege un astfel de individ, sau s'ar subșterne spre aprobare alegerea unui astfel de individ, contra căruia ministrul de culte și instrucție pe baza legii sau din considerațiuni de stat, ar avea excepțiuni, ministrul pe lângă termen de 30 zile va provoca pe cei îndreptățiți la alegere la o nouă alegere, respective subșternere a unui alt individ; dacă provocarea ar rămânea fără rezultat, sau dacă noua subșternere din considerațiile de sus ar fi cauză nouă de excepționare: în acest caz fără a mai întrebă pe susținătorii școlari, învățătorul va fi denumit prin ministrul de culte și instrucție publică, la școlile confesionale, însă cu restricția, că învățătorul denumit are să fie de confesiunea școlii, și ca în privința persoanei respectivului învățător pe lângă termen prescriș să fie consultată și autoritatea respectivă confesională.

Procedura alegerii învățătorilor provăzută în punctul 1. § ul 13 a art. de lege XXI. din 1876 la școlile confesionale subvenționate de stat se modifică conform acestui §

Iar dacă statul contribuie la întregirea salarului fundamental al unui învățător comunal sau confesional cu mai mult de jumătatea acestui salar: învățătorul va fi denumit de ministrul de culte și instrucție publică, la școlile confesionale, însă cu restricția că învățătorul denumit să fie de confesiunea școlii, și ca în privința persoanei învățătorului pe lângă termen prescriș să fie consultată și autoritatea respectivă confesională.

Controversele ivite la alegerile învățătorilor dela școlile comunale sau confesionale cu subvenție de peste 200 cor. se resolvă definitiv în cercul de competență a ministrului de culte și instrucție publică.

§. 22. Dacă statul în cutare comună susține școala elementară de stat, învățătorilor dela școlile comunale sau confesionale din loc, statul numai atunci le dă întregire de salar sau cvincvenal, dacă școala de stat din loc din cauza lipsei de spațiu n'ar putea da instrucția recerută tuturor elevilor de 6—12 ani, în care caz se arată lipsa și a unei școli de alt caracter.

În caz contrar, în privința dării subvenției de stat cu observarea interesor de stat și ascultând opinia comisiei administrative ministrul procede după chibzuiala-i proprie.

§. 23. Autoritățile confesionale execută procedura disciplinară după statutele lor.

Fiecare autoritate confesională e îndatorată a-și subșterne statutele disciplinare pentru luare la cunoștință. ministrului de culte și instrucție publică.

Autoritatea școlară confesională e la cererea ministrului de culte și instrucție îndatorată a porni cercetare disciplinară contra învățătorilor cari au sub titlul de întregire de salar sau cvincvenal o subvenție de ori ce sumă, în toate cazurile prevăzute în §-ul 7 al articolului XXVIII din 1876, la cererea ministrului, învățătorul trebuie însă necondiționat suspendat din post.

Dacă autoritatea confesională în timp de 15 zile dela primirea ordinațiunei ministeriale n'ar porni cercetare disciplinară, sau în termen de 3 luni n'ar rezolva o pe lângă motivare acceptabilă, sau dacă, după aducerea sentinței, aceasta n'ar subșterne-o ministrului: în toate aceste cazuri procedura disciplinară o rezolvă comisia administrativă în senzul art. de lege XXVIII din 1876.

Dacă autoritatea confesională suspinde pe cale disciplinară pe un învățător, care sub titlul de întregire de salar sau cvincvenal se bucură de un ajutor de stat de ori-ce sumă: e îndatorat a subșterne sentința ministrului în termen de 15 zile.

Ministrul e în drept, că dela primirea sentinței, nainte de timp de o lună, cu conlucrarea membrului exmis al comisiei administrative să ordoneze cercetare nouă și sentință nouă.

Dacă în restimpul indicat ministrul nu s'ar pronunța, sentința se poate executa.

Ministrul de culte e în drept, în interesul cercetării, de odată cu provocarea adresată autorității școlare confesionale, sau în decursul cercetării disciplinare, a suspenda plățirea ajutorului de stat.

§. 24. Ministrul de culte și instrucție publică în senzul §-lui 7 din art. de lege XXVIII din 1876, are drept a ordona pe calea comisiei administrative cercetare disciplinară contra ori-cărui învățător confesional sau comunal ori are ajutor de stat ca întregire de salar sau cvincvenal, ori nu, în cazurile următoare:

a) dacă învățătorul ar neglija propunerea limbii maghiare, sau dacă aceasta o propune contrar scopului din §§-ii 16, 19 și 20 din legea de față, respective dispozițiilor acolo înșirate, sau dacă nu satisface dispozițiilor din §§-ii 16, 17 respective 20;

b) dacă folosește în școală manuale sau recvizite oprite de guvern sau în senzul §-lui 20 neaprobat de ministru;

c) dacă urmărește tendență contrară statului se va conzidera de tendență contra statului mai ales ori-ce fapt, care se va îndrepta contra constituției statului, contra caracterului său național, a unității lui, independenței sau întregității lui teritoriale, mai departe

în contra aplicării legale a limbii de stat, a emblemi și insigniilor și în contra steagului statului. să se fi comis aceasta în sala de învățământ. sau afară de ea, sau pe teritorul altui stat, cu cuvântul, în scris prin tipar, ilustrațiuni, prin manuale sau alte recvizite de învățământ.

d) dacă agită contra cutărei confesiuni sau clase sociale, în contra proprietății sau a instituției căsătoriei, sau dacă în contra legii îmbată pe cineva cu împărțirea proprietății private sau publice;

e) dacă în contra §-lui 18 din art. de lege IV, din 1903 s'ar ocupa cu afacerile de emigrare.

Prin dispozițiile acestui §. nu înceată datorința susținătorilor de școală, ca în cercul lor de activitate să nu observe punctele de vedere naționale, atinse într'insul. Iși pot deci exercită dreptul de disciplină și în direcția aceasta, dar în cazul acesta au datorința a face subșternere ministrului de instrucție publică. Ministrul, dacă crede că e de lipsă, în senzul aliniei prime a acestui §. în termen de 15 zile conform dispozițiilor acestui §. poate ordona cercetare nouă, în care caz sentința autorității confesionale se ține în suspens, până la încheierea procedurii nouă. Dacă ministrul în acest restimp nu ordonează procedură nouă, sentința autorităților susținătoare intră în vigoare.

Ministrul are drept a îndruma ori-ce afacere de cercetare disciplinară începută sub titlurile înșirate în acest § în ori care stadiu la comisia administrativă, în care caz cealaltă cercetare disciplinară se conzideră de încetată.

În privința acoperirii speselor ivite în urma unei cercetări disciplinare, ministrul va lua măsuri pe calea ordinațiunei.

§. 25. Autoritatea confesională are să fie încunoștințată despre pornirea cercetării disciplinare contra unui învățător confesional în senzul §-lui 24; tot dânsului au să se comunice actele disciplinare și sentința.

Dacă se ivesc semne de fapt supus pedepsei (crimă, delict, esces) comisia administrativă transpune afacerea judecătorei competente. În cazurile însă, când delictul și din punct de vedere disciplinar ar aduce cu sine demiterea din oficiu, cercetarea disciplinară e a se continua și încheia fără privire la judecătoreie; iar dacă delictul ivit n'ar aduce cu sine din punct de vedere disciplinar demiterea din oficiu, actele să se transpună îndată judecătorei, în acest caz continuarea cercetării disciplinare până la aducerea valabilă a judecătorei se ține în suspens.

§. 26. Ministrul de culte și instrucție publică poate închide școala, a cărei învățător a fost amovat din cauzele înșirate în punctele a) b) și c) ale §-lui 24, și poate institui în locul ei școală de stat.

§. 27. Dacă în decursul cercetării disciplinare făcute în senzul §-lui 24 s'ar constată, că în delictul învățătorului amovat ar fi părtașă și autoritatea confesională sau comunală, care are sub jurisdicțiunea sa mai multe școli elementare, prin activă, adecă prin îndrumări, ordinațiuni sau opreliște: ministrul de culte

și instrucție publică va dispune la moment cercetare contra tuturor școlilor de sub jurisdicțiunea respectivei autorități; pentru efectuarea cercetării poate exmite comisar ministerial. Conform rezultatului cercetării și a gravității cazului, ministerul în cazul prim ori cere garanță corăspunzătoare pentru a nu se mai repeți cazul, ori detrage ajutorul de stat al școlilor corespunzătoare, în cazuri grave le și închide. În caz de repetire școlile se închid necondiționat, iar autoritățile își perd dreptul de a ridica școli în aceleași comune.

§. 28. Dacă în decursul cercetării disciplinare sau a cercetării efectuate conform §-lui 27 s'ar constată, că în delictele cutari ar fi părtaș și preotul, ministrul de culte și instrucție despre aceasta înștiințează autoritatea competentă bisericească și conform gravității cazului detrage dela respectivul preot întregirea de congruă pe un timp sau pentru totdeauna. Dacă competența autoritate bisericească în restimp de un jumătate an n'ar da garanță pentru sanarea situații, ministrul poate închide școala respectivă și poate ridica în locul ei alta de stat.

În cazuri mai grave ministrul poate enunța, că un astfel de preot nu poate fi încredințat cu catehizarea în școală de stat. La acoperirea planului de spese ivit în urma denumirii unui alt catihet în contul întregirii de congruă a respectivei confesiuni, ministrul poate contribui prin o sumă convenientă.

§. 29 Dacă în decursul cercetării disciplinare s'ar constată, că nesuccesul propunerii limbei maghiare nu urmează din neglijența cu voia a învățătorului, ci din capacitatea lui puțină, în acest caz învățătorul, dacă este membrul fondului regnicolar de penziune învățătorescă, e a se pensiona, respective escontentă. Iar dacă n'ar fi membrul fondului regnicolar de penziune, autoritatea școlară va fi îndatorată a institui pe lângă învățător un învățător suplent cu cvalificația legală.

§. 30. Dacă susținătorii de școale în posturile devenite astfel vacante dela vacanță cu termin de 30 zile n'ar aplică învățători cu cvalificația prescrișă în §-ul 15 a acestel legi, dacă aeeasta nu o motivează naintea comisiei administrative și dela comisia administrativă sau după o apelată subșternută ministrului în termin de 15 zile n'ar obține morator, în acest caz ministrul fără ascultarea autorității competente în contul portofoliului ministrului de instrucție denumește un învățător, la confesiuni însă cu pectricția, ca la școalele susținute de confesiuni învățătorul să fie de confesiunea școalei.

Dreptul de alegere a susținătorului de școală se revindecă numai, dacă ministrul a transferat pe învățătorul denumit.

Dispoziția §§-lor 29 și 30 au valoare numai până la 1912.

§. 31. Susținătorii de școale respective prezidenții scaunelor școlare sunt datori, ca schimbările personale întâmplare în stațiunea învățătorescă, sistarea posturilor învățătoresți sau sistemizarea altora nouă în termin de 15 zile să le insinue inspectorului

regesc școlar. Neglijarea acestei dispoziții formează act de transgresiune și conform aliniei ultime din §. 17 se poate pedepsi cu 20—100 cor.

§. 32. Ajutorul de stat dat în senzul acestei legi ca întregire de salar sau cvincvenal învățătorilor confesionali și comunali, se pune în curență pe numele învățătorului respectiv la oficiul regesc de dare în rate anticipative lunare astfel, ca chitanța de pe rata scadentă de pe Ianuar—Iulie a fiecărui an să se subștearnă spre vidimare inspectorului școlar regesc. Toate chitanțele au să fie vidimate și de prezidentul scaunului școlar.

§. 33. Învățătorul școalei de orice caracter, când intră prima oră în funcție ca ordinar, are să-și justifice cetățenia de stat maghiară la inspectorul regesc de școale. Mai departe e obligat, să depună înaintea inspectorului regesc de școale sau a plenipotențiatului său și înaintea autorității competente școlare următorul jurământ officios.

„Eu N. N. învățător ordinar la școala jur pe un Dumnezeu viu, că față de Majestatea Sa regele meu apostolic, față de patria mea ungară, (magyar) față de legile ei constituționale și sancționate mă voi purta cu credință nestrămutată și neînfrântă; voi împlini totdeauna punctual, cu credință și conștientios ordinațiunile autorităților nalte și mai inalte din patrie, și datorințele legate de postul meu de învățător, băieții încredințați grijei mele îi voi crește în iubirea patriei ungare. Dumnezeu așa să mă ajute!“

Învățătorul numai după depunerea acestui jurământ poate intră în funcțiune și numai după justificarea depunerii acestui jurământ poate fi primit la fondul de penziune învățătoresc. Iar învățătorii, cari în vremea intrării în vigoare a acestei legi sunt deja în funcție, cari ori sub titlul de întregire de salar, ori de cvincvenal au de ajutor de stat, în timp de trei luni dela intrarea în vigoare a acestei legi sunt obligați a depune jurământul de sus în chipul aici descris. Inspectorul regesc numai atunci poate vidimă prima cvită despre ajutorul de stat cu întregire de salar, dacă învățătorul va dovedi cu acte depunerea acestui jurământ.

§. 34. La ori ce școală de ori ce caracter se pot folosi numai astfel de modele de tipărituri (ziare școlare de primire, de progres și de absențe, evidente de absențe etc.) cari cuprind în sine toate rubricile statorite de ministrul de culte și instrucție publică. Școalele comunale și cele confesionale subvenționate de stat sunt îndatorate a folosi tipăriturile modele dela școalele de stat.

§. 35. Dispozițiile din §§-ii 9, 17 alinea întie, 18, 19, 24, 25 (alinea a doua) 26, 27, 34 și 36 a legiilor actuale în senzul capitlului IV din art. de lege XXVIII 1868 sunt a se aplică și la școlile susținute de privați și societăți.

Dacă învățătorii aplicați la școli de aceste trec la comună sau la confesiune, afară de salarul fundamental din §-ul 2 al acestei legi intră în beneficiul de

evinevenale computate după întregul timp de serviciu, dar în senzul §-lui 3 cel mult dela 1 Octomvrie a anului 1893.

§. 36. Dispozițiile cuprinse în legea de față sunt a se aplica tot așa la învățătoare ca și la învățători.

§. 37. În cazul, când o învățătoare dela o școală de ori ce caracter se mărită în altă comună, se consideră ca și cum ar fi renunțat la post.

§. 38. Legea de față intră în vigoare la 1 Iulie 1907, plusul de spese, ce s'ar ivi din aceasta e a se conta pe anul 1907 în contul titlului 20 din capitolul XXI al bugetului de stat.

Ministrul de culte și instrucție publică se impunternicește, ca în conțelegere cu ministrul de finanțe, acelora, cari nu sunt învățători de stat, cari au avut și pân' acum întregire de salar dela stat, deja pe prima jumătate a anului 1907, să le poată da avansuri în contul ajutorului obținut pe baza acestei legi pe jumătatea a doua a anului.

§. 39. Cu intrarea în vigoare a acestei legi își perde valoarea n întregime art. de lege XXVI din 1893 și alinea din urmă a §-lui 4 din art. de lege XVIII din 1879.

§. 40. Cu executarea acestei legi se încredințează ministrul de culte și instrucție publică și ministrul de finanțe.

Tot constatări dureroase.

(ss) Am arătat în expunerile noastre din numărul anterior al acestei reviste, folosindu-ne de datele statistice oficioase-regnicolare, că cel mai mare număr dintre cei ce abandonează legea strămoșască, în raport cu numărul populației, îl dă poporul nostru românesc, în această patrie a noastră.

Acest trist fenomen nu poate fi întâmplător; trebuie deci să-i căutăm cauza, să-i explicăm geneza. Și o vom face, după puțină, premittând întâi indicațiunile deși de natură generală, ale publicațiunii menționate, ce ne stă la dispoziție.

Reforma căsătoriei civile, după cum se constată, ni se spune, din datele statistice comparative, dintre anii 1896—1905, puțin a contribuit la frecvența trecherilor religioase și înmulțirea interconfesionalilor.

Cu atât mai puțin — credem noi — »ateismul« și socialismul sunt capabile și în măsură de a infiltra »idei nou« poporului dela țară, deci a provoca abandonarea religiunii.

Care să fie atunci cauza trecherilor religioase la noi? Iată o serie de indicațiuni utilizabile, relative la aceasă chestiune, după izvorul indicat (pag. 70):*)

»...În anul 1905 au fost cazurile trecherilor, în cele mai multe ocaziuni, sau din aparținerea sau tre-

cerea la secta nazareneană, ceea ce s'a întâmplat în 528 cazuri (în 152 cazuri, în legătură cu greutatea dării culturale), adică în 45.01 % din totalitatea cazurilor de trecere. Intrarea în secta baptistă, din 264 cazuri (22.51 %), a fost în legătură cu grelele contribuții bisericești în 142 cazuri (12.11 %) și așa a fost cauza părăsirii religiunii. Greutatea contribuției însăși, fără alte motive, în 73 de cazuri; certarea cu preotul în 4 cazuri, — au pricinuit apostasia, iar în 132 cazuri nu s'au putut stabili cauzele abandonării religiunii. E evident dar, că în cele mai multe cazuri cauzele nu sunt murdării egoiste, nici imoralitatea sau ireligiozitatea, ci din contră, e aci un fanatism religios, ajuns la extrem (paroscism)«.

S'ar putea admite, acest punct de vedere, în ce privește, în parte, sporirea celei mai de curând recepte religiunii; dar vom mai căuta și alte motive, pentru a complectă materialul necesar unei evidente diagnoze a situațiunii în care suntem și ne găsim.

Din datele despre funcțiunile bisericești (pag. 11) »se constată că dintre nou-născuți s'au botezat la rom. cat. 99.5%, la evang. reformați 99.1 %, aug. evangeliști 98.1 %, gr. catolici 97.1 %, greco-orientali 96.1 %, unitari 86.2 %. Iar dacă cercetăm căsătoriile, ajungem la concluzia, că primesc binecuvântarea bisericii 94—98%, numai la unitari este proporția de 86%«.

Ce rezultă din aceste cifre?

Rezultă, că tot între cei din urmă suntem noi.

Și aci nici nu e vorbă și despre trai în nelegiuire, despre a cărui întindere atât de triste date se găsesc în rapoartele sinodale și a căror debandadă atât de fără sfilă se petrece în fața ochilor nostri, mai ales în orașe...

Iar drept concluzie a raporturilor și fluctuației confesiunilor din patria noastră, iată proporția (p. 72.):

»Ca de obicei, așa și în anul 1905 biserica romano-catolică a câștigat prin treceri... Celelalte confesiuni, fără deosebire, toate au perdut și anume: augustanii evang. 355, izraeliții 341, ev. reformați 226, gr. orientalii 136, gr. catolicii 89, unitarii 64 credincioși«.

În fața datelor înșirate, cu adevărat, trebuie să recunoaștem, că lupta pentru conservarea credincioșilor, mai ales în părțile infectate de cangrenele, »fanatice«, ba chiar fantastice din zilele noastre, este grea; dar »viața-i o luptă«, și această luptă trebuie să fie dusă cu credință în biruință și nestrămutată nădejde de mai bine.

Lupta pentru reînchegarea șirelor decimate ale credincioșilor trebuie să aducă la loc și să întărească acele șire; dar aceasta se va face, se va putea face, numai prin o colaborare sistematică, serioasă și devotată a tuturor factorilor nostri bisericești și în special și mai ales a

*) A magy. kir. kormány 1905 évi működéséről... jelentés. (Magyarország közkatásügye az 1905 évből).

acelor soldați ai lui Hristos, cari sunt în fața primejdiei, pe terenul balansant.

Cuvântul cald și înțelepciunea păstorului, vor aduce roade bogate; și îndreptarea dorită, așteptată, va aduce mângăere și mântuire...

Vestitorilor Cuvântului sfânt, se adresează cuvântul nostru: »Lumină, din lumină«!...

Note din aritmetică, în școala poporală.

Propunerea aritmeticeii în școala poporală reclamă mare atențiune, pentru că după religiune și limba maternă ea formează disciplina de căpetenie în școală. Ca dovadă servește experiența de toate zilele, căci destoinicia în socotire e neapărat de lipsă pentru fiecare om, începând dela zilerul cel mai de pe urmă până la funcționarul cel mai înalt. Neștiința în socotire are urmări foarte dăunătoare pentru starea financiară și economică a poporului. Socoata deșteaptă, luminează și conduce pe om spre rezolvarea ocupațiilor lui în mod corect. În școală să luptăm cu insistență pentru a satisface postulatelor metodice, precum și recerștelor planului de învățământ, ca viitoarea generațiune, eșită din școală, să aibă suficiente cunoștințe în viața practică. Tinerii evalificați pe lângă toată praxa câștigată în preparandie, e imposibil ca cu cunoștințele primite să-și înceapă rolul sublim, fără a nu folosi oareși-care călăuză. Pășind în viață, îl așteaptă o misiune mai multiplă decât tinărul absolvent ș'a închipuit. Apoi învățătorul nepractic adeseori negligă o parte a materialului, adăugând alta, care o află dânsul de mai ușoară și convenabilă pentru dânsul, neștiind că nu aceea e ușor ce se pare învățătorului, ci ceea ce înțeleg și practică copiii și desvoltă cercul cunoștințelor lor. De multe ori doară nici timp nu are învățătorul, să specifice materialul pe ziua de mâne. Nepregătit însă nu poate intra în școală, că deja dela pragul ușei ei trebuie să se lapede de toate grijile externe, de oarece chemarea lui e mare și e dator a o implini.

Procedurile chemate de a influența la ajungerea la rezultat, ar fi:

1. Tema aleasă să corăspundă cu scopul practic al aritmeticeii. Învățătorul să fie cu privire la viața practică și să studieze temeinic împrejurările locale. Temele să se desvolte din cercul comercial industrial, economic, etc.

2. Tema aleasă să corăspundă naturelului copilului. Să nu îngreunăm mintea copilului, dar știind și folosul socotii, să nu dovedim indolență și să prescurtăm cadrele studiului, ținând cont, că nu copilul are să se acomodeze materialului ci viceversa. Nu mult și rău, ci puțin și bine să ne fie deviza. Nu e eschis să facem mult și bine. Ca tema să fie distrăgătoare încă să avem grije.

3. La o temă să aplicăm cele 4 operațiuni, cari egulează judecata corectă a copilului.

Din cele de până aci e evident, că tratarea socotii nu e lucru ușor, ba din contră e greu că reclamă dela învățător multă pregătire; nu e însă așa greu ca învățătorul zelos, conștiințios și ambițios să nu poată învinge, mai ales când are în mână călăuz, foi pedagogice din cari să se poată prepara.

Șilindia.

Liviu Dublea,
Învățător.

Chestiune deschisă.

La „Chestiune deschisă“ publicată în prețuita foaie „Biserica și Școala“ în nr. 6, de părintele Traian Terebenț să ne fie permis și nouă preoților bătrâni a ne da părerea și anume: Dorim cu toții modificarea statutelor fondului preoțesc în fond de penziune, de oarece nici un oficiant nu se mai află astăzi, carele să nu fie penzionat și să nu se bucure la timp de serviciu. Așa chiar și diurniștii, ba încă și drumarii au penziune, iar noi preoții n'avem. Și oare nu e păcat strigător la cer, când un biet preot de 70 ani, slab, neputincios și încă după o servire de 40 ani, trebuie să-și îplinească chemarea? Apoi datinile la poporul nostru sunt grele; trebuie să stee în frig de dimineața până la amiază în sfânta biserică, apoi la botez trebuie să iasă afară la Iordan; la înmormântări trebuie să facă paradă și încă trebuie să incunjure, eșind la strada cea mare, ș. a. — greutăți, care unui preot bătrân îi pică cu mare greutate.

Deci, modificându-se Statutele, se poate adăuga, ca numai aceia preoți să recurgă la penziune, cari sunt deficienți și cari au servit timp îndelungat, de cel puțin 35 de ani sau 40 — și atunci „nu-și vor lărgi jitițele“ cei văduvi și cred că nici un preot sănătos nu va părăsi de bună voie altarul Domnului, ci chiar să aibă 40 de ani de serviciu, tot va stă înaintea altarului.

Știu preoți neputincioși, cari au deschis concurs ca să-și capete capelani; dar fiind parohiile slabe, nimeni nu recurge și așa bieții, cu câtă greutate funcționează, — abia așteaptă să iasă din sfânta biserică căci nu mai pot... Slăbit-a Duhul meu!

Aceste sunt părerile mai multora preoți cu praxă. Așadară, penziunea să n'o lăsam pe alte timpuri, căci acum e timpul suprem.

Avem noi un bun Arhiereu, carele încă e de zeci de ani în serviciu și acela bine va ști ce e de făcut.

Atâta deocamdată, dela preoții bătrâni.

Din Balint.

Urmează în supliment „Biserica și Școala“ Nr. 8.

Supliment la „Biserica și Școală“ Nr. 8.

Predică *)

(Nunta din Cana Galileii).

Motto: Ioan II. 1—11. A
3-a zi s'a făcut nuntă în
Cana Galileii.

Iubiți Creștini!

În Cana Galileii s'a întâlnit poporul cu Iisus Hristos. Așadar nu numai în Nain îl vedem pe Hristos în mijlocul poporului, unde înviează din morți pe fiul unei mueri văduve; nu numai pe bolnavi îi cercetează Iisus ca după credința lor să le dea vindecare; nu numai pe cei pacătoși îi mustră Iisus Dumnezeu pentru răința lor ca să-i întoarcă la adevărata credință în Dumnezeu dar El s'a dus și la o nuntă, bucurându-se cu întreg norodul la acea nuntă. Dar pe când Domnul Hristos consimte cu omul în bucuriile lui, tot atunci se îngrijește de (grijile) neajunsurile omului din casă, îl ajută pe om spre a-i arăta, că și viața din casa omului o știe și o voiește Domnul Hristos să-o binecuvinte. Domnul Hristos aduce în casa omului încă și pace și binecuvântare; din pricina aceasta voiesc azi să vă vorbesc voauă despre Hristos Dumnezeu, care e păzitorul nostru în tot locul, și care și azi și în totdeauna poate preface apa în vin, numai să voiască.

I

Domnul Hristos binecuvântă acel legământ, ca și pe cei din casă să-i adune la un loc, iar legământul lor să-l preface în legământul iubirei și a păcii. Hristos cu învățaceii săi încă au fost chemați la acea nuntă, prin ce pe cei din casă i-a umplut o putere nouă, căci inimile lor curate le-a umplut de Duhul sfânt prefăcându-le în legământul sfânt al păcii.

Aceasta nici azi nu e altcum, căci Hristos și azi e patronul casei, care pe cei din casă îi binecuvântă cu legământul iubirei, care pentru slăbește în atâtea case, când căsenii la olaltă locues, trăesc se hrănesc, la olaltă muncesc? Au doar cu gândul și sufletul stau departe unul de altul; au doară când se întâlnesc nu se uită unul la altul, sau dacă se și uită, privirea li-i de tot rece? Pentru-ce răcește așa de grabă iubirea în inimile multor căsătoriți, cari în sfânta biserică înaintea altarului, naintea lui Dumnezeu și a oamenilor au făgăduit unul altuia credință până la moarte? Pentru-ce țin de greutate dintre cei căsătoriți așa de mulți acest sfânt legământ și jurământ? Așa, că mulți dintre bărbați și blastămă ziua și ceasul în care astfel au zis cătră aceea cu care s'a

logodit: *lasă fie atât mâna cât și inima ta a mea; așa și muerea cu durere și plină de lacrimi gândește spre ceasul, când buzele îi tremurau zicând: a ta sunt până la moarte și dincolo de mormânt.*

Iar răspunsul la aceste ușor îl vom afla, că Hristos nu e în mijlocul unora ca acestora. Căci sunt căsătorii, unde pe inimi nimic altă nu le-a împreunat, decât focul nestâns și natural al iubirei, sau calculul rece al înțelepciunii lumesti; sunt apoi și unde pe inimi nimic altă nu le împreună, decât legea, puterea datinei, sau comuniunea interesului. Așa e aceasta! Aceia, cari fac legământ între ei fără a cere darul lui Dumnezeu peste ei, acolo iubiților viața conjugală, — pe care ei o au privit de adevărată fericire pământescă, dacă nu azi, mâne, — se preface în chin în adevărată tortură infernală.

Pentru aceea, dacă azi ar fi între noi vr'o păreche, de logodiți, la aceea i-aș ruga, că la cununia lor să cheme pe Iisus. Mirelui i-aș zice: în casa ta să nu duci așa mireasă, la acăreia frumsețe trupească, la acăreia bunuri pământesti nu se aliează bogăția cea mai mare, bogăția sufletească, care este frica și iubirea adevărată cătră legea lui Hristos; căci cine nu e cu credință cătră Dumnezeu, nu e nici cătră bărbatul său, iar aceea muere, care nu iubește pe Dumnezeu, nu are credință adevărată nici cătră bărbatul ei. Dar nici voi fetelor să nu vă dați soartea vieții voastre în mâinile acelor bărbați, naintea cărora nu e sfântă credință și rugăciunea voastră cătră Dumnezeu.

Dacă ar fi aci între voi căsătorii nefericite și pe aceia i-aș ruga, ca pe Domnul Hristos să-l cheme; și dacă în căsătoriile voastre nu ați fi chemat darul lui Dumnezeu peste voi, dacă până acum ați trăit fără a cere ajutorul său peste voi, până nu e târziu îl rugați pe Dumnezeu în rugăciunile voastre, ca auzindu-vă plânsoarea voastră să vă sfințească inimile, alungând din casele voastre pisma, ura și Duhul neputinței. Căci unde e Dumnezeu de față, acolo e și pacea și iubirea; iar cei ce iubesc pe Dumnezeu aceia nu se sfădesc, ci trăesc în pace și iubire.

(Va urma.)

CRONICA.

*) Notă: E în us la noi, ca învățătorul să cânte cu elevii la Crăciun sau la Anul nou sub împărțirea anaforei cântarea: Mare nuntă s'a făcut în Cana Galileii. Autorial.

În chestia Mangra-Bunea, cu satisfacție constatăm, că după o violentă lovire „din înălțimea sanctuarului științei“, în chestia figurii istorice alui Sava II Brancovici, a început a se potoli focul prea democraticilor expresiuni, deci o întoarcere la urbanitate s'a ivit deja; căci, în definitiv, fiecare om își are dreptul său la idealurile și credințele sale, iar bruscarea, nu caracterizează pe cei adăpostii în „sanctuarul științei“. Aceasta se simte din o scrisoare a d-lui Bunea, cătră celalalt ziar local român.

Intransigența Patriarhului. „Românului dela Pind“ i-se scrie din Salonic: Prea Sfântul Patriarh din Fanar nu s'a mulțumit ca să desmintă prin organul „Eclesiastihi Alithia“ că nici o concesiune nu se poate face Aromânilor, ci a trimis și o circulară confidențială Mitropoliților din Macedonia, prin care îi invită să dea cea mai formală desmintire svonurilor răspândite, cumcă Patriarhul ar consimți să cedeze în chestiunea bisericească a Aromânilor. „Nici un sfinte Dumnezeu nu voi permite să se citească românește, zice Patriarhul, cât timp eu voi ocupa scaunul Chrisostonilor“.

Concertul și serata etnografică din Budapesta. Tinerimea română din Budapesta aranjază sub patronajul domnilor Dr. Alexandru Mocsonyi, Dr. Iosif Gall, George Pop de Băsești, George Serb și Dr. I. Mihali, concert și serată etnografică cu concursul doamnelor Lucia Cosma și Veturia Triteanu, al domnișoarelor Valeria Papp, Virginia Gall și al domnilor Dr. Tiberiu Brediceanu, Vasile Drumar și Dr. Leonida Domide în favorul Societății „Petru Maior“, Sâmbătă în 9 Martie st. n. 1901 în sala dela „Hotel Royal“.

0 foaie de 123 ani, care și-a sistat apariția. Foaia germană „Hermanstädter Zeitung“, unită cu „Siebenbürger Boten“, care de 123 ani apărea zilnic în Sibiiu, și-a sistat acum apariția, din cauza grevei culegătorilor tipografi din Sibiiu.

Alegere de învățător. În comuna Fadimac în 28 Ian., (10 Febr.) 1907 ținându-se alegere de învățător, a fost ales cu totalitatea voturilor tânărul Andreu B. Andraș.

Dăruiți pentru biserică. În scopul renovării interne a bisericii parohiale din Pauliș au binevoit a contribui următorii preastimați donatori: Dnele Livia Mladin născ. Budai, Ida Roxin născ. Mladin, (Pauliș) Dnii George Mladin (Șilindia) Adrian Bogdan, (Pauliș) Winkler I. (Arad) Vasile Iofca, (Lipova) Dra Aurora Mladin (Pauliș) câte 10 cor. Drele Hortenzia Mladin (Curtici) Gabriela Brădean, (M. Radna) câte 5 cor.. Dl Vasile Dârlea, (Șilindia) 3 cor. Dle Livia Mladin, Silvia Ispravnic, (Curtici) Veturia Laza, (Galșa) Silvia Comloșan, (Șilindia) Viorica și Anuța Burdan, (Sinitea) Dl George Feier (Boroșineu) Dșle Mărioara Crișan, (Seleuş), Hortenzia Mihulin (Cicir), Mărioara Vașadi (Tâmașda), D-nii Adrian Popescu, Cornel Popescu, (Nădab), N. N. (Păuliș), N. N. (Curtici), Elena Zarie, Maria Putici (Pauliș), Sigismund Budai (Nădab), Aurel Mladin (Șilindia) câte 2 cor. Vas. Barna (Pauliș) 4 cor. Șmicat (M. Radna) 1 cor. Dim. Luca, Fr. Socodoran, Andrei Șcherer, L. Vigh (Pauliș) Hortenzia Rădnean, M. Lucuța (Șiria), Cornelia Balint (Sinitea), Un gr. cat. câte 1 cor. La olaltă 132 cor.

Exprim atât preastimaților generoși donatori cât și prea stim. d-șoare colectantă Aurora Mladin respectuoase și profund simțite mulțumiri. Dumnezeu să le răsplătească înmiiit jertfele aduse! În numele comunei parohiale gr. or. rom. Pauliș: Cornel Popesau, preot.

Dar pentru biserică. O credencioasă a bisericii noastre ortodoxe cu numele Măriuța Luminos, odinioară locuitoare în Fadimac, iar de prezent locuitoare în Lugoș, din dragoste creștinească și din iubire cătră s-ta noastră biserică, a dăruiit pe seama s-tei biserici gr. or. rom. din Fadimac un rând întreg de ornate foarte frumoase pentru serviciul s-f-tei liturgii, în preț de 120 coroane, pe sărbătoarea Nașterii Domnului Hristos. Rog pe bunul Dumnezeu ca această jertfă să i-o primească întru ertarea păcatelor și să-i lungească încă firul vieții și să-i răsplătească aceasta bună și deamnă de laudăafaptă din darurile sale cele bogate.

Tot cu ocaziunea sărbătorilor nașterii Domnului mai mulți credincioși din comuna Fadimac la îndemnul

și inițiativa preotului local au contribuit cu 89 cor. și 90 fileri pentru cumpărarea unui clopot nou la s-ta biserică din Fadimac Dumnezeu să răsplătească jertfa din darurile sale cele bogate. Servească aceste fapte bune spre lauda lor și spre pilda altor credincioși. Cu stimă Alexandru Popovici preot gr. or. rom.

A apărut în tipografia noastră și se află de vânzare următoarele cărți:

„Limba maghiară“ partea primă în ediția II-a de I. Grofșorean și I. Moldovan prețul unui ex. 50 fileri.

„A doua carte de cetire“ pentru elevii școalelor pop. de I. Grofșorean și consoții ed. IV-a, prețul unui ex. 40 fil.

Cronică bibliografică.

Viața Românească (Iași) II. 1. Cuprinde un foarte prețios și vast material, anume: I. Al. Brătescu-Voinesti, Contravenție (schiță). O. Carp, La mormântul Anii (versuri). V. Cioflec, De-acasă... A. Phidippide, Specialistul român. Cornelia din Moldova, Toamnă, Pe lună, Stele (versuri). D. D. Pătrășcanu, Din amintirile lui Constatin Casian. Ana Conta-Kernbach, Batra, Singurătate (versuri). C. Stere, Patru zile în Ardeal. Dinu Ramura, La utrenie (versuri). Mihail Sadoveanu, Casa veche (schiță). G. Ibraileanu, Ioan Al. Brătescu-Voinesti (studiu critic), G. Tofan, Teatrul în Bucovina. S. Secula, Școala elementară și școala confesională. G. Rațeti, Cronice bucureștene (versuri hazli). Izabela Sadoveanu-Evan, Arta națională. L. col. Sc. Panaitescu. C. S. *Piemont românesc?* I. G. Duca, Criza religioasă în Franța. G. I. Polemica. — Recenzii multe și prețioase. Revista Revistelor, bogată. — Mișcarea intelectuală. Bibliografie.

Țara Noastră I. 6. Limba românească, de I. Lupaș. Scrisoare cătră țărani. Chipuri: Regele și Regina României. Cioban cu turma. Știri. *Țara Noastră* nr. 7. cuprinde: Din păcatele noastre de O Goga. Ce să mâncăm? Cântecul lui Dăian, de G. Tulbure. Cântec din popor. Asigurarea vitelor. Sfaturi economice (Despre pășune). Snoavă. Știri. Un chip (la răsboi).

Cântarea înaltă sufletul. Dela librăria editoară H. Zeidner din Brașov primim o croșură cu acest titlu și cu protreistul d-lui George Dima director de musică în Brașov 24 pag. Extras din Catalogul librăriei H. Zeidner, 32 pag. Prețul gratis.

Buletinul armatei și marinei (anul III/XVIII. Nr. 1. a. 1907) ocolul presei militare internaționale, redactat de un comitet de ofițeri din toate armele, sub direcțiunea de onoare a domnului general Gr. Crăiniceanu. director: colonel adjutant Istrati Ioan (București Str. Berzii 39).

Primind acest număr de revistă militară din România, ne facem datoria de a-l anunța, relevând cu această ocaziune, că și pe acest teren în statul vecin se fac mari progrese, menite a înaltă nivelul cultural

Cuprinsul numărului din cestiune este acesta: Note militare, de gen. Crăiniceanu. Serbarea de jumătate veac dela intrarea M. S. R. în armată. O privire asupra trecutului. Instrucții asupra tragerii în Japonia. Ofițeri germani, trimiși de M. Sa Impăratul German, pentru a felicita pe M. S. R. cu ocazia împlinirii a 50 ani a intrării în armată (cu ilustrație). *Hrana soldatului român.* Sub-marinul și marinele mici. Pentru-ce obuzierul nu poate deveni singura armă de foc a artileriei de câmp. Noile tunuri de câmp. Modificările aduse la trăsurile de pontonieri ale armatei Austro-

Ungare. Uniforma, etc. Frumoase ilustrațiuni pe hârtia fină a revistei.

Candela XVI. 2: Dr. V. Tarnavski, Geneza (introducere și comentar). Dr. V. Georgiu, *Viata și activitatea Sf. Apostol Pavel*. N. Cotos, Regulele pe larg ale celui intru Sf. pâr. nostru Vasile arh. Cesareei Capadochiei, după întrebări și răspunsuri. Dr. E. Voitschi, Istoria și literatura moralei creștine. (Partea rutenă). Comunicări, Cazuri pastorale. Cronică Bibliografică.

Biblioteca teatrală ne trimite următoarele publicațiuni, datorite d-lui Rădulescu-Niger:

Păcală argat, comedie în 2 tablouri, Prețul 40 fil. Povestea Vorbei, piesă într'un act. 50 fil. Talpa iadului, comedie în 2 acte. 40 fil. Păcatele lui Gânju (piesă în trei tablouri). 50 fil. De pe urma beției, comedie în 2 acte. 40 fil. Editoara acestor cărți este *Tipografia Ciurcu Brașov*

Junimea Literară a tinerimei române din Bucovina anul IV nr. 2. cuprinde următorul prețios material: Rezeșii (poezie) de V. Huțan. Movila lui Hurmuzachi de pe Rărău, T. V. Stefaneli. Ruga (versuri) V. Loichiță. Legenda omului cu creierul de aur. V. V. Din fabulele înțeleptului Sumean, Dr. O. Isopescul, Sonet Leandru. *Arta română*, I. Veslovschi. *Chestiunea țărănească*, G. Tofan. Mezina, V. Huțan. Darul de sărbători al Sămănătorului. Dări de seamă, V. Simiganoschi. Cronică. Bibliografie.

Revista Generală a Învățământului (București) II-7. Sp. Haret, Militarizarea școalelor. El. M. D. *Economia domestică* în școlile noastre de fete. N. Bănescu. cum se fac numirile în învățământul nostru secundar. V. Niculescu, Societăți școlare mutuale. El. I. Rădulescu Școala normală din Sevres. R. G. Proiectul reformei învățământului superior. Idei și fapte din Franța, Germania și România. Cronică. Cărți și Reviste.

Albina X. 19. I. Kalinderu. Vincenție Babeș (cuvântare la Academie). M. Sadoveanu. Mănăstirea Seca Sofia Nădejde, Caută proști! Locuința. Serbare culturală. — I. Popescu, Negrii la animale. St. N. Cine a descoperit America? V. S. Moga, Lucrările agricole în Februarie, S. Legături pe sub pământ între Dunăre și Rin. Starea agricolă. Informațiuni. Sfaturi. Ilustrațiuni

Foaia Școlastică IX. 4: Revista noastră, de Marian Sasu. Ceva în atențiunea mamelor române (dizertație), I. Isac. Modulul de extirparea vițului, furtului, minciunii, invidiei, beției. Demnitatea numelui învățătoresc, Omul și igiena. Adunarea desp. Roșia-m. Congresul corpului didactic din România, din care reproducem:

„In secțiunea învățătorilor s'a discutat asupra psihologiei copilului (Stoleriu-Baia (Suceava), asupra educației civice și a învățământului civic în școala primară Mrejeriu-Zorleni (Tutova); s'a arătat nepotrivirea conținutului cărților oficiale de cetire cu cunoștințele și nevoile săteanului și s'a cerut desființarea monopolului de D. Faur-Măicânești (R.-Sărat); s'a propus de cătră D. Căpriță, învățător din Viziriu (Brăila) și s'a admis de Congres punerea semnelor de ietrebare și exclamare la începutul propozițiilor“ (? Intr. Red.)

Revista Teologică I. 2 cuprinde: Anul bisericesc în dezvoltarea sa istorică, Gr. Fletosu. Religionea primordială și originea abligiunii, Dr. N. Bălan. Apostolia Dr. G. Ciuhandu. Pastoralele mitropolitului Șaguna, Gh. Tulbure. Predică, despre trufie, I. Teculescu. Diverse.

Informațiuni. Mișcarea literară prețioasă, prin aprecierea operelor de specialitate. Tipicul cultului religios. Întrebări și răspunsuri, în afaceri bisericești.

Recomandăm cu toată insistența această revistă prețioasă, putem zice indispensabilă, slujitorilor alturului, chemați a nu întârzia în goana vieții, dela indeletnicirile misiunii pastorale și superioare religioase.

Cărți noi. *Colectiune de cântece poporane*, pe note în 2, 3 și 4 voci, pentru elevii școlii elementare (partea III) de N. Stoicovici. Pr. 1. 0 cor.

Gramatica germană teoretică și practica pentru uzul școalelor medii de Dr. Ioan Bunea. Pr. 3.60 cor. Amândouă aceste cărți au apărut în editura Ciurcu, Brașov.

Natura, escelenta revistă de popularizarea științelor, (a. II. Nr. 5 [nr. 4 nu l'am primit]) are următorul cuprins: O excursiune la suprafața Lunii, de N. Coculescu. Iuțeala, I. Ionescu. Palmierii, V. Anastasiu Plumbul, Dr. I. Popovici. Inima pământului, C. Anestin Curiozități de pe alte lumi, I. Corbu. Notițe. (Abonament pe an [10 n-re] 5 lei. Anul I. broșat 6 lei Adresa: București [România] Str. Scaune 33).

Concurs.

Neprezentându-se recurenți cu cvalificația de clasa primă, prescrisă în § 17 al Regulamentului pentru parohii din anul 1906, prin aceasta se escrie concurs din nou pentru parohia vacantă **Pobda**, (protoprezviteratul Timișorii) (prin trecerea la penzie a preotului Ioan Savu), cu termin de **30 zile** dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala“. De astădată se admit să competeze și recurenți cu cvalificația din alineatul al 2-lea, al §-lui acum amintit, adevă cu cvalificația pentru parohii de **cl. a doua**.

Beneficiul parohial se compune din folosirea unei sesiuni parohiale, ștola și birul uzuat, cari compute la olaltă asigură venitul prescris pentru parohii de cl. primă. Alesul, cât timp va fi în viață preotul Ioan Savu, va avea să răspundă în rate trei lunare ori lunare anticipative, la mâinile protoprezviterului tractual, cvota anulă de 400 (patrusute) coroane la ce se angajează și obligă material și moral prin acest concurs, iar un an după moartea acestuia, jumătate din această cvotă. Sarcinile publice și contribuiriile diecezeane precum și birul protoprezviteral va avea să le supoarte alesul. Alesul e obligat să locuiască zece ani în casa bisericeii și va răspunde epitropiei chiria anuală 100 cor.

Recursele ajustate cu documentele prescrise pentru parohii de cl. II. sunt a se trimite la P. On. Oficiu protoprezviteral al Timișorii. Recurenții cu observarea §-lui 20 vor avea să se prezinte în sfânta biserică spre a-și arată dexteritatea rituală și omiletică.

Dat din ședința comitetului parohial, ținută în Pobda la 11/24 Februarie 1907.

Comitetul parohial.

Cu consenzul pprezviterului: Dr. Tr. Putici.

—□—

1-3

Pentru parohia de **clasa III-a Cusiș**, din protopopiatul Vașcău, devenită vacantă prin moartea preotului Gavriil, odnariu, în urma ordinului Venerabilului Consistor din Oradea-mare de sub Nr. 179/7 B. 1D07, se escrie concurs cu termin de alegere pe **25 Martie** v. „ziua Bunei vestiri“ a. c.

Emolumentele sunt: Pământ parohial de șapte cubule, două cimiterie cu venit de cor. 77'20 fil.; câte una coroană de fiecare număr de casă, la olaltă 120 cor. apoi ștolele îndatinat, computate în 43 coroane și întregirea dela stat pentru preoții cu 8 clase 485 cor. 66 fil., pentru preoții sub 8 clase 685 cor. 66 fil.

Cei ce doresc a reflecta la aceasta parohie sunt poftiți a-și trimite rugările lor, ajustate conform §-lui 19 din Regulamentul pentru parohii, adresate comitetului parohial, subsemnatului în Segyest p. u. Rieny până opt zile înainte de alegere, iar în vre-o Duminică ori sărbătoare să se prezenteze la s. biserică spre a-și arăta dexteritatea n tipic și oratorie precum și în cântare.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Moise Popoviciu* adm. protopopesc. —□— 1—3

Licitațiune minuendă.

Pe baza concluzului Ven. Consistor gr.-or. rom din Arad de dtdul 25 Mai 1906 v. Nr. 2793/906 prin aceasta se publică licitațiune minuendă pentru edificarea de nou a școlii confesionale din **Monostor**, (Béga-Monostor) protoprezviteratul Beiișului, cu prețul de esclamare 5663 cor. 83 fil. pe ziua de **5/18 Martie** a. c. la orele 11 a. m. în localul școlii confesionale din loc.

Licitanți au se depună ca vadiu 10 % adecă 569 cor. în numărar sau în hârtie de valoare din prețul de esclamare.

Planul precum și preliminarul de spese se pot vedea la oficiul parohial gr. or. rom. din loc.

Comuna bisericască își rezervă dreptul de a angaja la lucru pe acel întreprinzător reflectând în care va avea mai multă încredere.

Întreprinzătorii nu au drept de a pretinde diurne viatic și spese de călătorie.

Contractul incheat pentru întreprinzători va fi valabil îndată după subscriere, iară pentru comuna bisericască numai după aprobarea Ven. Consistor.

Monostor (Béga-Monostor), la 1/14 Februarie 1907.

George Iancovici
preot gr.-or.

Iosif Popovici
p reș. com. par.

—□— 3—3

Pentru economi!

Prav pentru îngrășarea vitelor cornute, porcilor și a cailor. Vacile dau prin întrebuițarea pravului acestuia lapte mai mult și mai bun. De mare însemnătate este pentru oricare econom a întrebuițarea acest prav de îngrășare, căci prin această să urcă valoarea — adevă prețul vitelor, porcilor și a cailor. Prețul este 60 fil.

Moartea cloșanilor și a șoarecilor. Un prav sigur pentru stârpirea acestora. Prețul 60 fil.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuițarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar și în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă — sau foarte puțin. Prețul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Știut este că vitele și porcii toamna și iarna întregă, până la deplina dezvoltare a primăverei, suferă mai mult de mănăcimea păduchilor, prin care mănăcime sunt reținuți porcii și vitele în îngrășarea și dezvoltarea lor — ba chiar slăbindu-i astfel încât în loc de a li-să ridica prețul, chiar perd din valoare. De aceea fiecare econom să întrebuițeze această unsoare — căreia îi e prețul 20 și 40 fil.

Extracte pentru prepararea romului și a diferitelor licheruri. Cine voiește a-și prepara rum și liqueruri bune și ieftine, să întrebuițeze aceste extracte. Prețul pentru 1 litră 40 fil. Pentru prepararea rachiului de prune iarăși 40 fil.

Thee foarte ieftină și bună. 1 pachet 20 fil.

Sirop de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Unsoare contra mânilor și picioarelor înghețate 70 fil.

Esență contra bătăturilor, (ochi de găină) 70 fil.

Toate aceste se capătă la: 4—10

— **Cornel Demeter, apotecar în Szászváros.** —

„Janus

„institut de asigurare mutuală pe viață în Viena

s'a fondat în anul 1839, din partea unui grup de bărbați nobili,

este cel mai vechiu „Institut mutual de asigurare pe viață“

— pentru Austro-Ungaria. —

Se bazează pe legile mutualității în puterea cărora accidentul capitalului anual trece în favorul celui asigurat.

Premii eftine. Condiții de asigurare favorabile.

Imprescriptibilitatea polițelor după 3 ani. Plătirea în caz de duiel și sinucidere după 5 ani.

Asigurare gratuită pentru caz de războiu. — Fără timbru de poliță și taxă de stat — Plătire la moment.

Starea de asigurare 111.000,000 cor. **3** AVeră institutului 31.000,000 cor.

Sumele de asigurare plătite până acum 56.000,000 cor.

Informațiuni îndatoritoare dă:

==== Agentura generală pentru Ungaria de sud în Timișoara-Fabric. ====

Lerchengasse Nr. 17. (N-rul Telefonului: 422).

(42)